E 132/2021 vp
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Kirjallinen asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle 28.1.2022

E 132/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia perustuen komission kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin (tuleva taksonomian neljän ympäristötavoitteen delegoitu säädös)

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Yleisiä huomioita

E-kirjeessä todetaan, että EU:n asettamat tavoitteet biodiversiteetin ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle ovat kunnianhimoisia ja niiden saavuttaminen edellyttää tehokkaita ja vaikuttavia toimia. Kirjeessä olisi myös todettava, että nämä tavoitteet ovat myös Suomen kannalta välttämättömiä. Suomenkin uhanalaisuusarvioinnin lajien ja luontotyyppien osalta osoittavat, että monimuotoisuuden köyhtyminen jatkuu edelleen kaikissa elinympäristöissä.

Kestävän toiminnan pitää olla nykyisiä lakiminimejä parempaa, koska niillä ei ole keskeisiä ympäristöongelmia pystytty ratkaisemaan. Osa lainsäädännöstä on nykyisiin ympäristötavoitteisiin nähden vanhentunutta. Tästä johtuen on perusteltua, että taksonomian tulee pyrkiä perustoimintaa korkeampaan vaatimustasoon, joka perustuu tieteellisiin ja ympäristötavoitteisiin. Tämä tulisi tulla nykyistä paremmin esiin Suomen kannassa.

Maatalous

"Ei merkittävää haittaa -kriteereissä ei tule edellyttää luopumista turvepohjaisista kasvualustoista ja turpeen käytöstä eläinten kuivikkeena. Asiaa voidaan tarkastella uudelleen myöhemmin, jos tosiasiallisesti korvaavia materiaaleja kehitetään."

Turpeen kaivaminen mihin tahansa tarkoitukseen aiheuttaa luontokatoa sekä merkittäviä ilmasto- ja vesistöpäästöjä. Tästä syystä on aivan oikein linjata turvepohjaiset kasvualustat ja kuivike taksonomian ulkopuolelle. Valtioneuvoston kantaa tulisi korjata näiltä osin. Rahkasammaleeseen pohjautuvat kuivike- ja kasvualustat tulee ottaa tarkasteluun siitä näkökulmasta, että rahkasammalen korjuu on osin sääntelemättömässä tilassa ja ympäristöluvitus toiminnalle puuttuu. Kaikki soiden avaaminen rikkoo DNSH-periaatetta.

Metsätalous

Suomessa toteutettavaa metsätaloutta ei voi automaattisesti luokitella kestäväksi kriteeristössä. Metsässä ensisijaisesti elävien lajien ensisijainen uhanalaisuuden syy on metsätaloudesta aiheutuvat muutokset mm. metsien ikärakenteessa, puulajisuhteissa ja lahopuun määrässä.

(Punainen kirja, Suomen lajien uhanalaisuus 2019). Myös metsäisten elinympäristöjen heikkeneminen jatkuu edelleen kuten Suomen luontotyyppien uhalaiaisuus- selvityksestä (2018) käy ilmi. Tästä syystä metsiä koskevan kriteeristön on perusteltua olla tiukempaa kuin suomalainen vallitseva metsänhoitokäytäntö tai sertifionti.

Nyt kannassa esitetty tavoite vaikuttaa ennakkoon tavalla, joka mahdollistaisi suomalaisten metsien ja metsätalouden kriteerien vaatimusten täytön ilman kohtuuttomia kustannuksia tai "liian pitkälle menevää lisäsäätelyä" on mahdollisesti metsäluonnolle haitallinen. Niiltä osin, kun suomalainen metsätalous ei ole kestävää, on perusteltua valmistella rahoituksen kriteerejä siten, että ne tosiasiallisesti todentavat muutosta kestävämpään suuntaan. Näin tarjotaan sijoittajille työkalu, jonka avulla on mahdollista vähennetään viherpesua ja luontokadon rahoittamista.

Kalastus

Kalastuspolitiikassa nykyinen YMP ja lainsäädäntö eivät riitä pohjatasoksi, koska moni kalakanta on meillä ja muualla EU:ssa uhanalainen. Toimia tulee kehittää parhaan tieteellisen tiedon ja hyvien käytäntöjen mukaiseksi. Kestävän rahoituksen taksonomian pitää tuoda normaaliin toimintaan verrattuna lisäarvoa.

Meidän vesillämme väärinkäytösten riski on monia muita meriä pienempi. Mutta monilla muilla EU:n vesialueilla tarkkailijat tai esimerkiksi CCTV-valvonta ovat paikallaan. Itämerelle voisi antaa niille poikkeuksen, mutta ne pitäisi säilyttää korkean riskin alueilla.

Hylkeilläkin tulee varmistaa suotuisa suojelun taso, mitä esimerkiksi itämerennorpan eteläisillä kannoilla ei nyt ole.

Fosforin poistokalastus on osin kiistanalaista, eikä sitä tule lukea taksonomiaan.

Energia

"*Vesivoimalan kunnostukseen liittyvien ympäristökriteerien osalta komission tulisi huomioida vesivoimaloiden laitoskohtaiset olosuhteet ja vesienhoidon ympäristötavoitteet. Esimerkiksi säännöstelyn kehittäminen voi joissain tilanteissa hyödyntää tulva- ja kuivuusriskien hallintaa."* (s. 4) Tämä on totta, mutta taksonomiassa tulee mennä luonto edellä. Siinä vesivoimaloiden purkaminen ja luonnonmukaisten ohitusuomien tekeminen sekä ympäristövirtaaman varmistaminen on tärkeintä.

Ydinvoimaa ei tule ottaa mukaan taksonomiaan. Komission ehdotuksessa ydinvoima ei ole mukana ja näin on hyvä. Maakaasu on fossiilinen polttoaine, eikä senkään tule olla mukana taksonomiassa edes siirtymäaikana.

Bioenergia

Valtioneuvoston selvityksen mukaan Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena laatia bioenergialle monimuotoisuutta koskevaa kriteeristöä, ja vaatii, että kestävän rahoituksen taksonomia mahdollistaa metsätalouden ja -teollisuuden tähteiden ja jätteiden, metsänhoitotöiden yhteydessä syntyvän pienpuun sekä teknologianeutraalin nestemäisten, kaasumaisten ja kiinteiden biomassojen käytön.

Näiltä osin Suomen kanta ei ole hyväksyttävä. Monimuotoisuuskysymykset ovat erottamaton

osa biomassojen käyttöä, ja tähteiden ja jätteiden käyttö saattaa suomalaistutkimuksen[1] mukaan heikentää monimuotoisuutta. Vaikka suuri osa bioenergiahankkeista tavoittelisikin taksonomian mukaisuutta perustuen ilmastonmuutoksen hillinnän kriteereihin, on tärkeää, että toimet eivät aiheuta merkittävää haittaa muillakaan kriteereillä mitattuna.

Suomen vaatimus siitä, että taksonomia mahdollistaa automaattisesti esimerkiksi pienpuun ja metsätalouden tähteiden käytön on koko taksonomian perusajatuksen vastainen. Tarkoituksena on auttaa sijoittajia löytämään aidosti kestävät ratkaisut. Bioenergian jättäminen taksonomian ulkopuolelle olisi ollut perusteltua, mutta jos se on mukana, on tärkeä varmistaa, että kestävinä tuetaan ainoastaan biomassoja joiden polttaminen tuo aitoja ilmastohyötyjä eikä aiheuta luontokatoa.

Uusiutuvan energian direktiivin räikeät puutteet biomassojen osalta on tunnistettu, eikä sen kriteeristö riitä turvaamaan polttamisen kestävyyttä. Tästä huolimatta edes Suomessa ei ole asetettu riittäviä kansallisia ohjauskeinoja korjaamaan ongelmaa. Tästä syystä ei ole perusteltua vaatia, että bioenergian kriteerien tulisi pohjautua kansallisiin suosituksiin. Tarvitaan tiukempia yhteisiä ohjauskeinoja ja säätelyä.

Liikenne

“Joukkoliikenteen ja tieliikenteen teknisten arviointikriteerien tulisi mahdollistaa käyttövoimina sähkön ja vedyn lisäksi myös biokaasu ja nestemäiset biopolttoaineet siirtymäaikana”

Biokaasulisäys Suomen kannassa on hyvä.

Nestemäisiin biopolttoaineisiin liittyy kestävyysongelmia, joita ei ole pystytty nykyisellä lainsäädännöllä ratkaisemaan. Esimerkiksi ruoka- ja rehukasvien sekä palmuöljyn ravahappotisleen käyttöön polttoaineena liittyy riskejä. Tämä tulisi huomioida Suomen kannassa, sillä kaikkien nestemäisten biopolttoaineiden mahdollistaminen käyttövoimana ei ole ilmaston ja ympäristön kannalta kestävää, eikä näin ollen tulisi sisältyä taksonomiaan. Rajallisten biomassojen käyttöä tulisi ohjata niihin liikenteen käyttökohteisiin, joissa siirtyminen sähköön tai muihin päästöttömiin lähteisiin ei jostain syystä ole mahdollista edes pitkällä aikavälillä, ja liikkumistarve on perusteltu.

Liikenteen sähköistymisratkaisusissa tulee kiinnittää huomioita myös uusien liikennevälineiden rakentamisen ja tuottamisen aiheuttamista päästöihin. Sama koskee myös muita käytössä vähähiilisiä ratkaisuja. Ratkaisut, joissa vanha kulkuneuvo konvertoidaan vähähiiliseksi voi olla merkittävästi parempi kuin uuden kulkuneuvon tuottaminen. Uuteen teknologiaan kuten akkuihin liittyy myös kaivostuotannossa merkittäviä ihmisoikeus- vesistö- ja biodiversiteettiongelmia. Ainakaan kaikkien ympäristön, vesi- ja kaivannaisjätedirektiviin velvoitteiden suhteen eurooppalainen kaivosteollisuus, jonka on suunniteltu tuottavan materiaaleja sähköautojen akkuihin, ei ole tällä hetkellä kestävää.

[1]Repo, A. et al. 2020 Forest bioenergy harvesting changes carbon balance and risks biodiversity in boreal forest landscapes. Saatavana: https://www.google.com/url?q=https://cdnsciencepub.com/doi/10.1139/cjfr-2019-0284&sa=D&source=docs&ust=1643007324196952&usg=AOvVaw33XsDRjjvpXXgXhal3adZS

Lisätietoja

- Anna Ikonen, suojeluasiantuntija, p. 044 491 4269, anna.ikonen@sll.fi
- Liisa Toopakka, suojeluasiantuntija, p. 040 5042 989, liisa.toopakka@sll.fi,
- Tapani Veistola, ympäristöpäällikkö, va. toiminnanjohtaja, p. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi